

Briuselis, 2026 m. liepos 8 d.
(OR. en)

11376/26

AGRI 560
AGRIORG 90
AGRIFIN 138
AGRISTR 38
ENV 921
POLCOM 275
VETER 115

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. liepos 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 576 final
Dalykas:	KOMISIJS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI ES gyvulininkystės strategija

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 576 final.

Pridedama: COM(2026) 576 final

EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2026 07 07
COM(2026) 576 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ES gyvulininkystės strategija

{SWD(2026) 576 final}

1. ĮVADAS

Gyvulininkystė yra viena seniausių žmonijos veiklos formų. Nuo tada, kai gyvūnai pirmą kartą buvo prijaukinti daugiau kaip prieš 10 000 metų, ji buvo itin svarbi socialiniam ir ekonominiam civilizacijų vystymuisi. Per šimtmečius gyvulininkystė buvo ne tik nepakeičiama mūsų maisto sistemos dalis. Ji taip pat buvo vienas iš Europos pragyvenimo šaltinių, tapo kaimo ekonomikos pagrindu ir vienu iš pagrindinių mūsų kraštovaizdžių elementų.

Šiandienos Europoje gyvulininkystė yra įvairi ir sudėtinga ekonominė veikla, kuriai tenka apie 40 proc. ES žemės ūkio pridėtinės vertės ir kurios metinė apyvarta siekia 400 mlrd. EUR. Ji daro didelį socialinį ir teritorinį poveikį: šioje srityje dirba apie 7 mln. žmonių ir ji priklauso nuo 4 mln. ūkių, išsidėsčiusių visoje Europos teritorijoje, dažnai vietovėse, kuriose alternatyvios ekonominės veiklos nėra daug. Europos kaimo vietovėms nuo Alpių ganyklų iki rytinių pasienio regionų, nuo Arkties regionų iki *dehesų* Pietuose ir ES atokiausių regionų, taip pat Viduržemio jūros salų reikia gyvulių, kad jos galėtų išgyventi. Kadangi gyvulininkystė atlieka labai svarbų vaidmenį išlaikant gyventojus kaimo vietovėse ir jų ekonominį gyvybingumą, ji labai padeda siekti ES saugumo ir pasirengimo tikslų. Europos rytiniam pasienio flangui kyla didelė žemės apleidimo rizika ir kartu sparčiai mažėja gyvulių skaičius, todėl dar labiau mažėja šių regionų atsparumas krizėms ir saugumo rizikai⁽¹⁾.

ES gyvulininkystės sektorius atlieka labai svarbų vaidmenį savo įnašu į maistu saugumą, nes tiekia aukštos kokybės baltymus ne tik ES, bet ir pasauliniu lygmeniu, užtikrindamas teigiamą ES prekybos balansą ir didėjančią ES produktų paklausą dėl pasaulyje neprilygstamų standartų, kokybės ir tvarumo⁽²⁾, o tai leidžia šiems produktams garsinti europinį pažangumą visame pasaulyje.

Šioje strategijoje, skirtoje vienam iš pagrindinių strateginių Sąjungos konkurencingumo ir atviro strateginio savarankiškumo sektorių, išdėstyti veiksmai, kuriais siekiama šalinti esamą sektoriaus pažeidžiamumą ir didinti jo atsparumą pasaulyje, kuriame didėja konkurencija rinkoje. Kartu šis sektorius turi geriau reaguoti į didėjančius visuomenės lūkesčius, visų pirma susijusius su gyvūnų gerove, savo aplinkosauginį pėdsaką transformuoti į teigiamą išorinį poveikį ir stiprinti savo sąsajas su teritorija. Pagerinus maisto grandinės integraciją ir taikant visapusišką žiedinį požiūrį būtų galima valorizuoti visus šalutinius produktus ir biomasę, kad ūkininkai gautų papildomų pajamų, kartu mažinant gyvulininkystės produkcijos anglies dioksido pėdsaką.

Kaip paskelbta Žemės ūkio ir maisto sektoriaus vizijoje⁽³⁾, ES gyvulininkystės sektorius nusipelnė ilgalaikės strategijos, kurioje būtų atsižvelgiama į gyvulininkystės produkcijos įvairovę ir ypatumus visoje Europoje. Siekiant kovoti su gyventojų skaičiaus mažėjimu pažeidžiamiausiose teritorijose ir kartu prisidėti prie tikslo iki 2050 m. neutralizuoti

⁽¹⁾ Komunikatas dėl ES rytinių regionų, besiribojančių su Rusija, Baltarusija ir Ukraina, COM(2026) 82 *final*.

⁽²⁾ Tikimasi, kad visame pasaulyje mėsos vartojimas didės dėl spartaus gyventojų skaičiaus ir pajamų augimo. Sąjunga pirmauja pasaulyje prekybos gyvūniniais produktais srityje. 2025 m. ES eksportavo gyvūninių produktų už 53 mlrd. EUR, o importas siekė 16 mlrd. EUR. Pirmoje vietoje – pieno produktai: 2025 m. jų vertė buvo 20,7 mlrd. EUR, o grynasis prekybos perteklius – 18 mlrd. EUR. Pastarąjį dešimtmetį ES prekybos gyvūniniais produktais balansas buvo teigiamas.

⁽³⁾ Žemės ūkio ir maisto sektoriaus vizija. Ateities kartoms patrauklaus ūkininkavimo ir žemės ūkio maisto produktų sektoriaus kūrimas bendromis jėgomis, COM(2025) 75 *final*.

poveikį klimatui, labai svarbu tęsti perėjimą prie atsparaus, konkurencingo ir tvaraus gyvulininkystės sektoriaus ES. Toks perėjimas bus vienas iš BŽŪP po 2027 m. remiamų tikslų, kuriuo bus grindžiamas kartų kaitos strategijos ⁽⁴⁾, ES bioekonomikos strategijos ⁽⁵⁾, būsimo naujo kaimo vietovių veiksmų plano ⁽⁶⁾, Trąšų veiksmų plano ⁽⁷⁾ ir komunikato dėl gamtos gaisrų rizikos valdymo ⁽⁸⁾ įgyvendinimas. Tarptautiniu lygmeniu Komisija bendrauja su daugiašalėmis organizacijomis, kad padėtų vykdyti tą pertvarką, derindamasi prie tarptautinių standartų, visų pirma FAO standartų Pasaulinio tvarios gyvulininkystės veiksmų plano kontekste.

Siekiant užtikrinti ilgalaikį ES gyvulininkystės sektoriaus gyvybingumą, reikalinga strategija, kuria būtų siekiama:

- daryti pažangą kuriant **atsparią gyvulininkystės sistemą**, kuri būtų atspari krizėms ir geriau pritaikyta prie nepalankių klimato sąlygų,
- stiprinti jo **konkurencingumą** ES ir pasauliniu lygmenimis,
- parengti sektorių ateities iššūkiams **gerinant gyvūnų gerovės sąlygas** ir **kuo labiau sumažinant jo poveikį klimatui ir aplinkai**,
- užtikrinti, kad gyvulininkystės gamybos sistemos ir toliau **atitiktų unikalius įvairių regionų ypatumus**, palaikytų kaimo ekonomiką ir tradicijas visoje Europoje ir toliau prisidėtų prie jų turtingos biologinės įvairovės išsaugojimo,
- puoselėti **pažangumą** gyvulininkystės produkcijos srityje kaip savitą europinį požiūrį į gyvulininkystę, kuri pripažįsta ir vertina vartotojai, ypač gyvūnų gerovės srityje.

Rengiant strategiją atsižvelgta į platų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą gyvulininkystės darbo grupėje, įskaitant daugiau nei vienus metus trukusį dialogą su valstybėmis narėmis, ūkininkais, pramonės atstovais ir pilietine visuomene, tarp jų ir Europos žemės ūkio ir maisto valdyba. Kartu pateikiamas Baltymų planas, kuriuo siekiama, kad ES baltymų sistema taptų atsparesnė ir tvaresnė. Šiame komunikate, kuris grindžiamas sektoriaus stiprybių ir silpnybių įvertinimu, pateiktu pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente, atsižvelgiama į Europos Parlamento pranešimą savo iniciatyva „*Kaip užtikrinti tvarią ES gyvulininkystės sektoriaus ateitį, atsižvelgiant į poreikį užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą, ūkininkų atsparumą ir gyvūnų ligų keliamus iššūkius?*“ ⁽⁹⁾.

2. ES GYVULININKYSTĖS SEKTORIUS ŠIANDIEN

2.1. Iššūkiai ir galimybės

ES gyvulininkystės sektorius susiduria su struktūriniais ir kasdieniais sunkumais. Šis spaudimas jau skatina trauktis iš ūkininkavimo veiklos kai kuriuose regionuose, visų pirma galvijų, avių ir ožkų ūkių, ir kelia susirūpinimą dėl ilgalaikio gyvulininkystės veiklos

⁽⁴⁾ Kartų kaitos žemės ūkyje strategija, COM(2025) 872 *final*.

⁽⁵⁾ Strateginė konkurencingos ir tvarios ES bioekonomikos programa, COM(2025) 960 *final*.

⁽⁶⁾ Peržiūrėtas ES kaimo vietovių veiksmų planas, pridedamas prie Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: pagrindiniai laimėjimai ir tolesni veiksmai“, SWD/2024/451 *final*.

⁽⁷⁾ Trąšų veiksmų planas: partnerystė prieinamumui, įperkamumui ir strateginiam savarankiškumui ES gaminamų trąšų srityje užtikrinti, COM(2026) 310 *final*.

⁽⁸⁾ Komunikatas dėl integruoto gamtos gaisrų rizikos valdymo, COM(2026) 330 *final*.

⁽⁹⁾ 2025/2053(INI).

tęstinumo kai kuriose Sąjungos vietovėse. Pavyzdžiui, Prancūzija per pastarąjį dešimtmetį prarado 16 proc. galvijų populiacijos, o Vokietija per tą patį laikotarpį prarado 22 proc. kiaulių populiacijos.

Vienas pagrindinių iššūkių – **pelningumas**. Dideli gamybos kaštai, rinkos nepastovumas ir pašarų bei energijos kainų svyravimų poveikis ir toliau mažina maržas. Be to, laikantis aukštų ES standartų, būtinų gyvūnų gerovei, maisto saugai, klimatui ir aplinkos apsaugai, gali susidaryti gamybos kaštai, kurie ne visada atspindi rinkos kainose. Ūkininkams taip pat atsiduria nepalankioje derybinėje padėtyje santykiuose su pirkėjais.

ES gyvulininkystės sektorius taip pat susiduria su tvarumo iššūkiais. Jis yra vienas pagrindinių žemės ūkyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų, amoniako ir taršos maisto medžiagomis šaltinių, darantis poveikį klimatui, orui, vandens kokybei ir biologinei įvairovei. Nors išmetamųjų teršalų kiekis nuolat mažėjo, tempas yra lėtas. Gyvulininkystės produkcijos koncentracija kai kuriose ES vietovėse lemia maisto medžiagų disbalansą, o tai lemia taršą maisto medžiagomis. Kita vertus, ekstensyviai ganimi gyvuliai yra labai svarbūs siekiant išsaugoti pievas, kurios palaiko biologinę įvairovę, kaimo biotopus, saugo gamtą ir padeda išvengti žemės apleidimo ir gyventojų skaičiaus mažėjimo kaimo vietovėse.

Sektoriaus perspektyvas taip pat aiško keletas **struktūrinių trūkumų**. Senėjanti ūkininkų visuomenė, nepakankama kartų kaita, darbo jėgos trūkumas, be kita ko, kaimo veterinarijos paslaugų srityje, ir sudėtingos darbo sąlygos kelia grėsmę jo būsimam pajėgumui. Klimato kaitos poveikis ir gyvūnų ligų protrūkiai daro neigiamą poveikį ekonominiams rezultatams.

ES gyvulininkystės sektoriaus ateitis turi būti grindžiama svarbiomis jo stiprybėmis ir galimybėmis. ES gyvulininkystės sektoriaus šaknys glūdi tradicijose, tačiau jis yra paremtas inovacijomis ir verslumu. Jo gamybos sistemų, rūšių ir teritorijų įvairovė didina atsparumą ir gebėjimą prisitaikyti. Aukšti ES standartai stiprina vartotojų pasitikėjimą ir sudaro sąlygas užimti tvirtą poziciją aukščiausios klasės rinkose. Keliuose sektoriuose produktyvumą ir eksporto rezultatus padeda užtikrinti veiksmingos gamybos sistemos, pažangios veterinarijos paslaugos ir gerai išvystytos tiekimo grandinės. Diegiant inovacijas ir taikant žiedinės bioekonomikos metodus gerėja tiek konkurencingumas, tiek aplinkosauginiai rezultatai. Ūkininkai vis dažniau ne tik gamina maistą, bet yra gamtos prižiūrėtojai, turizmo (apgyvendinimo) paslaugų teikėjai ir ūkininkaujantys energetikai, gaminantys atsinaujinančiųjų išteklių energiją ūkio reikmėms ir daugeliu atvejų platesniam vartojimui, taip mažindami ES priklausomybę nuo iškastiniu kuru grindžiamų alternatyvų.

3. STRATEGIJA

2040 m. Sąjunga turi būti vieta, kurioje tvari gyvulininkystė ne tik išgyventų, bet ir klestėtų.

Šis sektorius turi būti remiamas nuoseklia politikos sistema, kuri būtų paprasta, nuspėjama ir integruojanti ūkininkavimo realijas. Būsimo programavimo laikotarpiu ir priklausomai nuo vykstančių derybų dėl daugiamečių finansinės programos bendra žemės ūkio politika ir toliau bus pagrindas pajamų, investicijų ir paskatų paramai būsimuose nacionalinės ir

regioninės partnerystės planuose, o ją papildys siūlomas programos „Horizontas“ fondas ⁽¹⁰⁾ ir Europos konkurencingumo fondas (EKF) ⁽¹¹⁾, kurie skatins inovacijas.

Šia strategija nustatoma ilgalaikė sektoriaus konkurencingumo ir tvarumo kryptis, orientuojantis į geresnį pasirengimą. Ji įgyvendinama operatyviniais veiksmais ES, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų lygmeniu, daugiausia dėmesio skiriant tiksliniams, teritoriniams sprendimams, pritaikytiems prie skirtingų gamybos sistemų ir regionų, laikantis holistinio, nuoseklaus ir įvairias politikos sritis apimančio požiūrio.

Komisija ketina išlaikyti **gyvulininkystės darbo grupę** kaip diskusijų ir tolesnio tam tikrų toliau nurodytų iniciatyvų plėtojimo forumą, nes tai yra įtraukus strategijos įgyvendinimo būdas.

3.1. Atsparus gyvulininkystės sektorius, kuris geba atlaikyti krizes

Atspari gyvulininkystės sistema yra būtina Sąjungos apsirūpinimo maistu saugumui, strateginiam savarankiškumui ir kaimo gyvybingumui. Atsparumas reiškia daugiau nei gebėjimą atsigauti po sukrėtimo. Tai taip pat reiškia gebėjimą numatyti riziką, sumažinti pažeidžiamumą, prisitaikyti prie struktūrinių pokyčių ir toliau tiekti saugų, tvarų ir įperkamą maistą vis sudėtingesnėmis sąlygomis. Gyvulininkystės sektoriuje dabar tai yra neatidėliotinas prioritetas. Gamintojai susiduria su didėjančiu spaudimu dėl svyravimų rinkose, didėjančių gamybos išteklių ir pastoviųjų kaštų, klimato kaitos, vandens trūkumo, gyvūnų ligų, darbo jėgos trūkumo ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo, geopolitinio nestabilumo ir nesąžiningos pasaulinės konkurencijos. Todėl, siekiant apsaugoti ūkininkų pragyvenimo šaltinius ir išsaugoti Sąjungos gamybos pajėgumus, reikalingas stipresnis ir atsparesnis sektorius.

Pirmasis prioritetas – stiprinti rizikos valdymo sistemą. Gyvulių augintojams reikia geresnės prieigos prie finansavimo, draudimo, perdraudimo, savitarpio pagalbos fondų ir pajamų stabilizavimo priemonių, kurios atspindėtų konkrečią sektoriaus riziką, įskaitant klimato reiškinius, rinkos sutrikimus ir gyvūnų ligas. Būsima politika turėtų pagerinti rizikos valdymo ir krizių valdymo derėjimą, kad parama ekstremaliosios situacijos atveju ne pakeistų pasirengimą, o jį papildytų.

Šiame kontekste Komisija atlieka parengiamąjį darbą dirbdama su finansų įstaigomis, įskaitant Europos investicijų banką, kad, siekiant papildyti esamas priemones, būtų ištirta galimybė **pagal daugiametę finansinę programą po 2027 m. parengti specialią rizikos valdymo finansinę priemonę**, apimančią su klimatu susijusio draudimo ir perdraudimo poreikius ir prie paramos kryptį priskiriančią su gyvūnų ligomis susijusią riziką ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo sukuriamas 2028–2034 m. bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (ES) 2021/695, COM(2025) 543 *final*.

⁽¹¹⁾ Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR KOMISIJOS REGLAMENTO, kuriuo įsteigiamas Europos konkurencingumo fondas (EKF), įskaitant specialiąją gynybos srities mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos programą, panaikinami reglamentai (ES) 2021/522, (ES) 2021/694, (ES) 2021/697 ir (ES) 2021/783, panaikinamos reglamentų (ES) 2021/696 ir (ES) 2023/588 nuostatos bei iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) [EGPP], COM(2025) 555 *final*.

⁽¹²⁾ Platforma „Fi-compass“, 2025 m., *An overview of agricultural climate risk trends across Europe under the current climate and in 2050 - Insurance and Risk Management Tools for Agriculture in the EU* (liet. Žemės ūkio su klimatu susijusios rizikos tendencijų visoje Europoje apžvalga atsižvelgiant į dabartinį

Rizikos valdymo priemonių rinkinys pagal dabartinę ir būsimą BŽŪP jau yra gana išsamus ⁽¹³⁾, todėl valstybės narės gali pasirinkti ir pritaikyti tas priemones prie savo poreikių. Komisija, remdamasi ES ir tarptautine patirtimi, parengs **praktinių rizikos valdymo gairių vadovą**, kad valstybės narės galėtų geriau atsižvelgti į šiuos poreikius savo būsimuose NRP planuose. Jis **papildys BŽŪP rekomendacijas**, apimsiančias ir rizikos valdymo aspektus. Komisija taip pat įvertins ir, kai aktualu, sumažins administracines kliūtis, kylančias kuriant konkrečias rizikos valdymo priemones, pavyzdžiui, savitarpio pagalbos fondus, kad būtų sprendžiama menko jo taikymo, visų pirma mažuose ūkiuose, problema.

Antrasis prioritetas – stiprinti ligų prevenciją ir reagavimą į jas. Gyvūnų ligos, įskaitant zoonozes, tebėra viena didžiausių grėsmių gyvulių atsparumui, biologinei įvairovei ir galbūt žmonių sveikatai. Pastarojo meto smarkiai padažnęję ligų protrūkiai parodė, kokią ekonominę ir socialinę žalą jie gali padaryti, įskaitant didelio gyvūnų skaičiaus sunaikinimą ir prekybos bei kaimo veiklos sutrikimus. Pirmoji gynybos linija ir vienas esminių prevencijos elementų tebėra **griežtos biologinio saugumo priemonės**. Be to, **Gyvūnų sveikatos teisės akto vertinimas** bus pagrindas atnaujinti Sąjungos bendros sveikatos koncepciją ligų valdymo srityje, įskaitant, kai tinkama, platesnę ir moksliskai pagrįstą prevencinę vakcinaciją. Siekdama sustiprinti gebėjimą prisitaikyti prie naujos rizikos ir ligų, **Komisija peržiūrės, ar dabartinė ligų skirstymo į kategorijas sistema vis dar atitinka paskirtį** ir ar skirstymo į kategorijas kriterijai leidžia tinkamai spręsti konkrečias problemas. Siekdama sustiprinti suderintas ligų kontrolės priemones visoje ES, Komisija toliau siūlys atnaujinti teisės aktus, atsižvelgdama į naujausius mokslo laimėjimus ir Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos (WOAH) nustatytus tarptautinius standartus, ir priims įgyvendinimo taisykles, kad aiškiau nurodytų vaidmenis ir atsakomybę. Siekdama remti platesnę ir moksliskai pagrįstą prevencinę vakcinaciją, **Komisija taip pat įvertins, ar dabartinės vakcinacijos taisyklės ir principai tebėra tinkami**.

Šis darbas turėtų būti grindžiamas naujausiomis Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) mokslinėmis rekomendacijomis ir palaikomas aktyvesniu tarptautiniu įsipareigojimu skatinti ES sanitarinių priemonių priėmimą. Siekdama spręsti skirstymo į regionus nevienodo pripažinimo trečiosiose šalyse problemą, Komisija toliau remis valstybes nares parengdama **gaires dėl vakcinacijos taikymo, kuriose būtų atsižvelgta į skirstymą į regionus ir laikymo vietas**, kartu toliau dėdama pastangas dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose, kad prekybos partneriai pripažintų ES skirstymo į regionus metodą, be kita ko, vakcinacijos aspektu.

Tebėra labai svarbu tęsti mokslinius tyrimus ir inovacijas gyvūnų sveikatos ir vakcinacijos, įskaitant DIVA vakcinas ⁽¹⁴⁾, srityje, be kita ko, susijusius su galimomis vakcinomis nuo

klimatą ir 2050 m. – ES žemės ūkiui skirtos draudimo ir rizikos valdymo priemonės) (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_AGR Insurance_Risk_MA.pdf).

(¹³) Pasaulio bankas: Geresnio žemės ūkio rizikos valdymo Europos Sąjungoje sprendimai (<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099032326044016306>).

(¹⁴) DIVA (diferencinė užkrėstų ir vakcinuotų gyvūnų vakcinacija) vakcinos yra specializuotos rūšies vakcinos, skirtos vakcinuotiems gyvūnams atskirti nuo tų, kurie buvo natūraliai užkrėsti kokia nors liga. Šis skirtumas yra labai svarbus veiksmingai gyvulių ir kitų gyvūnų ligų kontrolei, priežiūrai ir prekybos reglamentavimui.

pagrindinių tarpvalstybinių ligų. Šis darbas bus remiamas pagal siūlomą specialią programą „Europos horizontas“ liniją.

Imdamasi prevencinių priemonių, Komisija toliau remis ir stiprins valstybių narių pajėgumus stebėti atitinkamas gyvūnų ligas, užtikrindama **ankstyvą ligų nustatymą ir ankstyvus veiksmus**. Labai svarbūs ankstyvojo perspėjimo mechanizmai. Komisija įvertins, kaip finansuoti esamų sistemų tobulinimą, geriau integruoti skaitmenizaciją į nustatymo ir įspėjimo sistemą, taip pat kaip pagerinti informacijos sklaidą ūkininkams visoje ES (programėlės, karštosios linijos).

Be to, **tinkamas ES finansavimas yra labai svarbus ligų prevencijai, priežiūrai, kontrolei ir likvidavimui**, ypač neatidėliotinoms priemonėms protrūkių atveju. Pagal DFP siūloma ES priemonė suteikia galimybę vykdyti bendrą politiką sveikatos ir saugos (įskaitant gyvūnų) srityse ir gali teikti specialią paramą gyvūnų ligų atveju, priklausomai nuo metinių biudžeto procedūrų. Valstybės narės savo NRP planuose taip pat turėtų suteikti ūkininkams didesnę prieigą prie prevencinių priemonių, įskaitant biologinio saugumo priemones ir vakcinas, ir skatinti juos taikyti jas, taip pat užtikrinti tinkamas konsultavimo paslaugas ir pakankamą veterinarijos darbuotojų skaičių suteikiant finansines paskatas kaimo vietovių veterinarams, o suinteresuotieji subjektai turėtų stiprinti ūkyje taikomas biologinio saugumo priemones ir nuolat taikyti geriausią gyvūnų ligų prevencijos praktiką.

Trečiasis prioritetas – daugiau investuoti į prisitaikymą prie klimato kaitos, jos švelninimą ir inovacijas. Tai galėtų apimti paramą inovacijoms, kuriomis mažinamas taršos intensyvumas, gerinamas maisto medžiagų valdymas ir didinamas gyvulininkystės sistemų indėlis į žiedinę ekonomiką, kartu taikant prisitaikymo priemones. Atsparumas vis labiau priklauso nuo sektoriaus gebėjimo prisitaikyti prie nepalankių klimato sąlygų ir efektyviau naudoti išteklius. Didinant vandens naudojimo efektyvumą galima prisidėti tiek prie hidrologinio, tiek prie ūkininkų atsparumo. Tai apima genetinių išteklių išsaugojimą ir tausų naudojimą, taip pat veisimo strategijas, kurios gerina atsparumo savybes, tokias kaip tolerancija sausroms ir atsparumas karščiui. Pažangiausi genomikos ir gyvūnų veisimo metodai yra naudingi siekiant tiek ekonomikos, tiek aplinkosaugos rezultatų. Dėl jų sumažėja pašarų naudojimas ir išmetamųjų teršalų kiekis, o tai reiškia, kad ūkininkai sutaupo lėšų ir patiria mažesnę nepastovių kainų svyravimų poveikį. Siekiant didesnio atsparumo taip pat reikia gerinti tvartus ir vėdinimą, apsaugą nuo potvynių ir kitą klimato kaitos poveikiui atsparią infrastruktūrą.

Esminiai atsparesnio ES gyvulininkystės sektoriaus veiksniai yra tvarios praktikos ir technologijų **moksliniai tyrimai ir inovacijos**⁽¹⁵⁾. **ES taip pat turėtų sutelkti dėmesį į sprendimų plėtrą ir diegimą.** Tam reikėtų remti tvirtesnes ir geriau koordinuojamas mokslinių tyrimų ir inovacijų pastangas tvarių gyvulininkystės sistemų srityje, **kurti ir diegti** praktines priemones, pavyzdžiui, priimti sprendimus padedančias sistemas, jutiklius, didžiųjų duomenų taikomas programas, robotiką, ankstyvojo perspėjimo sprendimus ir tiksliąją gyvulininkystę, kartu skatinant laikytis sistemomis ir vietos poreikiais grindžiamo požiūrio. Siekiant paspartinti poveikį vietoje, **inovacijos turėtų būti labiau suderintos su ūkininkų poreikiais**, kad atsparūs sprendimai būtų išbandyti,

⁽¹⁵⁾ Įvairiomis finansinėmis priemonėmis pagal DFP po 2027 m. galėtų būti remiamos tvirtesnės ir labiau koordinuotos mokslinių tyrimų ir inovacijų pastangos tvarių ir atsparių gyvulininkystės sistemų, apimančių gyvūnų sveikatą ir gerovę, ligų prevenciją ir vakcinas, mišrias sistemas, prisitaikymą prie klimato kaitos ir jos švelninimą, poveikio aplinkai mažinimą, pašarų ir maisto medžiagų efektyvumą, genetinius išteklius ir selekciją atsparumo savybėms užtikrinti, žiedinės bioekonomikos sprendimus, socialines inovacijas ir skaitmenines technologijas, srityje.

plėtojami ir sparčiau diegiami visuose regionuose ir gamybos sistemose. Tai bus remiama būsimu nauju strateginiu požiūriu į mokslinius tyrimus ir inovacijas – „AgRI 2040“ konferencija ir 2040 m. maisto darbotvarke. Pagal šį naują požiūrį gyvulininkystė laikoma viena iš pagrindinių mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos sričių ir pabrėžiama geresnė mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatų valorizacija startuoliams, veiklą plečiančioms įmonėms ir visapusiškam pramoniniam diegimui.

Siekiant atsparumo taip pat reikia, kad gyvulininkystės sektorius taptų mažiau priklausomas nuo importuojamų žaliavų ir būtų pajėgesnis pasikliauti vidaus ir žiediniais ištekliais, kaip nustatyta Baltymų plane ir Trąšų veiksmų plane. Be to, galimybių stiprinti Sąjungos atsparumą ir strateginį savarankiškumą suteikia glaudesnė integracija su šalimis kandidatėmis ir šalimis partnerėmis, laipsniškai plėtojant labiau integruotas ir tvaresnes žemės ūkio maisto produktų vertės grandines.

Atsparumo didinimo srities bendradarbiaujamojo investavimo projektų pavyzdys

- Ūkyje įrengiamos saulės baterijų plokštės ir bendras biodujų įrenginys, kuriame būtų naudojamas mėšlas, taip sumažinant priklausomybę nuo išorės energijos ir trąšų.
- Siekiant įveikti sausras ir karščio bangas, sukurama vandens kaupimo ir perdirbimo sistema.
- Prisijungiama prie savitarpio pagalbos fondo ir klimato draudimo sistemos, kuri remiama pagal valstybių narių politiką, skirtą pajamoms stabilizuoti ekstremalių meteorologinių reiškinių metu.

Valstybės narės turėtų toliau remti žemės ūkio praktiką, kuria atsparumas ir tvarumas integruojami į jų verslo modelius, pavyzdžiui, ekologinį ūkininkavimą, ir skatinti perėjimą prie ilgalaikio atsparumo, skirdamos pereinamojo laikotarpio išmokas. **Kartu kaitos priemonės turėtų geriau atspindėti specifinę gyvulininkystės padėtį.**

Geresnis bendradarbiavimas visoje tiekimo grandinėje gali padėti sumažinti kainų nepastovumą ir pagerinti prieigą prie žaliavų, o dalyvavimas dalijimosi žiniomis platformose ir inovacijų partnerystėse gali paspartinti gerosios patirties sklaidą.

Pavyzdys. Teritorijoje, kuri yra pažeidžiama dėl mėlynojo liežuvio ligos, žvynelinės ar paukščių gripo, valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai užtikrina koordinuotą ligų prevencijos sistemą:

- Valstybės narės pagal NRP planus bendrai finansuoja biologinio saugumo didinimą (dezinfekavimo stotis, kontroliuojamą patekimą į ūkius, atskyrimo zonas).
- Ūkininkai iš NRPP fondų, naudodamiesi konsultavimo paslaugomis ir EIP-AGRI grupėmis, dalyvauja mokymuose ligų prevencijos ir nenumatytų atvejų planavimo klausimais.
- Valstybės narės ir gyvulininkystės vertės grandinė pradeda taikyti išlaidų pasidalijimo sistemą, pagal kurią bendrai finansuojamos reagavimo į ligų protrūkius priemonės, įskaitant kompensacijas nukentėjusiems gamintojams, remiantis iš anksto nustatytais finansiniais mechanizmais (ligų likvidavimo, izoliavimo ir atkūrimo išlaidos padalijamos viešiesiems ir privatiesiems mokesčiams ir (arba) draudimo grupėms).
- Dėl ES remiamų mokslinių tyrimų ir inovacijų atsiradus naujoms vakcinoms, įgyvendinama viešojo ir privačiojo sektorių vakcinacijos ir priežiūros programa.

Valstybėms narėms tenka svarbus vaidmuo šiuos tikslus paverčiant praktine parama vietoje:

- į savo NRP planus įtraukti investicijas į atsparumą ir gerinti ūkininkų galimybes naudotis ligų prevencijos priemonėmis,
- skatinti gyvulininkystės sektoriams pritaikytą draudimą ir savitarpio pagalbos fondus,
- užtikrinti, kad į mokymo ir ūkių konsultavimo paslaugas būtų įtrauktos tvirtos ekspertinės žinios apie gyvulių atsparumą,
- remti investicijas ir agrarinės aplinkosaugos bei klimato srities veiksmus, įskaitant efektyvumo schemas, padedančias išsaugoti ir tvariai naudoti **gyvulininkystės genetinius išteklius**, kurie didina gyvulininkystės sektoriaus atsparumą ir palaiko biologinę įvairovę, gerą dirvožemio būklę ir hidrologinį atsparumą,
- apsvarstyti priemones, kuriomis būtų sprendžiama kaimo veterinarijos paslaugų trūkumo problema, pavyzdžiui, taikant tikslines paskatas arba rengiant skaitmenines konsultacijas, ir remiami skaitmeniniai įgūdžiai, junglumas ir investicijos ūkių lygmeniu,
- parama gamintojų organizacijoms, bendradarbiavimo modeliams ir BŽŪP sektorinėms intervencinėms priemonėms gali padėti stiprinti ūkininkų derybinę galią ir gebėjimą kolektyviai valdyti riziką.

3.2. Konkurencingas gyvulininkystės sektorius ES ir pasauliniu lygmeniu

Kad gyvulininkystės sektorius galėtų veiksmingai konkuruoti pasaulinėje rinkoje, jam reikia labiau nuspėjamos ilgalaikės investicijų sistemos, naudoti pažangiųjų technologijų ir novatoriškos praktikos poveikį, kartu užtikrinant vienodas sąlygas ir mažesnę reglamentavimo našta. Norint, kad Europos gyvulininkystės vertės grandinė išliktų konkurencinga ir pritrauktų naujų šios profesijos atstovų, reikia sustabdyti dabartinę dekapitalizacijos tendenciją ir padidinti pelningumą. Būtina sudaryti sąlygas sektoriui tvirtai reaguoti į pasaulinės konkurencijos spaudimą išlaikant aukštus ES maisto saugos ir gyvūnų sveikatos, gyvūnų gerovės ir aplinkos apsaugos standartus.

Prioritetas – padėti sektoriui panaikinti investicijų trūkumą, skatinti inovacijų diegimą ir skaitmenizaciją, kad būtų modernizuojamas, didinamas konkurencingumas ir tvarumas. Daugeliui gyvulių augintojų, ypač jauniems ir naujiems, reikia daug pradinio kapitalo moderniai infrastruktūrai, mašinoms ir mėslo tvarkymo sistemoms. Platformoje „Fi-compass“ apskaičiuota, kad gyvulininkystės sektoriaus finansavimo deficitas viršija 18 mlrd. EUR ⁽¹⁶⁾.

Nors Komisija dar vertina savo gyvūnų gerovės sritį reglamentuojančių teisės aktų peržiūros poveikį, kai kuriuose tyrimuose apskaičiuota, kad norint pereiti prie benarvių sistemų reikia didelių investicijų ⁽¹⁷⁾. **Tokių finansavimo poreikių negalima patenkinti**

⁽¹⁶⁾ <https://www.fi-compass.eu/library/market-analysis/financial-gap-eu-agricultural-sector?page=1>.

⁽¹⁷⁾ Ūkininkų organizacijų užsakyti tyrimai, kuriais siekta įvertinti perėjimo prie benarvių sistemų poveikį vištų dedeklių ir kiaulių sektoriuje, rodo, kad ES lygmeniu kiaulienos sektoriui reikia maždaug 6,7 mlrd. EUR investicijų¹ (0,02 EUR už kilogramą kiaulienos 15 metų nusidėvėjimo laikotarpiu) ir 2,6 mlrd. EUR vištų dedeklių sektoriui² (0,0017 EUR už kiaušinį 15 metų nusidėvėjimo laikotarpiu). Kaštai visų pirma atsiranda dėl poreikio pertvarkyti arba pakeisti esamus tvartus ir įrengti infrastruktūrą bei įrangą, reikalingą benarvei gamybai. Šie duomenys pateikiami tik kaip pavyzdžiai. Komisija rengia poveikio vertinimą, kuriame analizuojami visi svarbūs duomenys ir klausimai, susiję su jos planuojamais pasiūlymais.

¹ Potori et al. (2024). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Pig Sector*. *Agriculture*, 14(1), 111.

² Majewski et al. (2024). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Layer Sector*. *Agriculture*, 14(2), 187.

iš vieno šaltinio, jiems patenkinti reikia tiek ES, tiek valstybių narių priemonių ir įrankių derinio. Tai, be kita ko, geresnis rinkos atlygis, viešoji parama, galimybė naudotis finansinėmis priemonėmis ir privačios investicijos, taip pat naujų žiedinių verslo modelių potencialo išnaudojimas ir geresnis šalutinių produktų vertės didinimas. Tam taip pat reikia įgūdžių, finansinio raštingumo ir tinkamų konsultacijų, taip pat stabilesnės ir aiškesnės teisinės sistemos.

BŽŪP tebėra svarbi ūkininkų pajamų rėmimo priemonė, kurią naudojant ūkininkai skatinami dėti pastangas tvarumo srityje ir teikiama parama investicijoms, o kitas finansavimo laikotarpis suteikia galimybių, pritaikytų skirtingiems poreikiams – nuo mažų iki didelių ūkių. Siūlomi NRP planai ir EKF, kuriuose derinamos įvairios priemonės, įskaitant investicijas į infrastruktūrą ir paramą novatoriškiems projektams, padės didinti investicijas į tvarumą, konkurencingumą ir atsparumą.

Komisija apsvarstys visas galimybes, be kita ko, apsvarstyti galimą specialią finansinę priemonę gyvulininkystės sektoriui, kad būtų panaikintas investicijų į perėjimą prie aukštesnio tvarumo ir gyvūnų gerovės lygio finansavimo trūkumas.

Valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti kitas iniciatyvas, pavyzdžiui, geresnes galimybes gauti paskolas, valstybės garantuojamas paskolas, viešųjų pirkimų priemones, rinkos priemones ir palankesnes paskolų sąlygas visiems ūkininkams, visų pirma jauniems ir naujiems rinkos dalyviams. Komisija kartu su Europos investicijų banku, remdamasi teisės aktų peržiūros rezultatais, išnagrinės galimybę lengvatinėmis sąlygomis gauti paskolas ūkininkams, pereinantiesiems prie benarvių sistemų. Be to, sistemos, pagal kurias atlyginama už anglies kaupimo ūkininkavimą, ir gamtos kreditai galėtų suteikti papildomos vertės ūkiams, investuojantiems į tvaresnes gyvulininkystės sistemas.

Be finansavimo, būtina užtikrinti **stabilią, nuspėjamą ir aiškią teisinę sistemą**, kuri sudarytų sąlygas ilgalaikiam planavimui ir investicijoms. Tai padidins investuotojų pasitikėjimą ir palengvins investavimo sprendimus, kuriems atsipirkti dažnai prireikia dešimtmečių. Šį netikrumą iš dalies lemia nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų vykdomos **leidimų išdavimo procedūros** ir šį klausimą reikia spręsti prioritetine tvarka. Siekdama padidinti teisinį tikrumą tiek ekonominės veiklos vykdytojams, tiek valdžios institucijoms, 2025 m. pabaigoje Komisija pateikė pasiūlymą dėl leidimų išdavimo procedūrų paspartinimo⁽¹⁸⁾ ir pasiūlymą dėl poveikio aplinkai vertinimo paspartinimo. Šiuo metu atliekamas Paukščių ir Buveinių direktyvų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, o jį užbaigus Komisija prireikus imsis reikiamų veiksmų.

Siekiant skatinti geresnį rinkos atlygį, būtina dėti pastangas geriau informuoti vartotojus, **suderinti vartotojų lūkesčius su sąžiningo kainų nustatymo mechanizmais ir siekti rinkos įvairinimo**, kad būtų pasinaudota aukštos vertės rinkomis.

Didesnis konkurencingumas turi būti sąžiningas. Ūkininkų padėties maisto grandinėje stiprinimas ir jų apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos yra ilgalaikis prioritetas ir

⁽¹⁸⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl leidimų išdavimo procedūrų paspartinimo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001, (ES) 2019/944 ir (ES) 2024/1788, (COM)2025 1007.

jis bus sustiprintas peržiūrint Nesąžiningos prekybos praktikos direktyvą ⁽¹⁹⁾, remiantis ligšioline patirtimi. Ūkininkai turi gauti **geresnį atlygį, be kita ko, iš besiformuojančios ekonominės veiklos, susijusios su bioekonomikos plėtra ir šalutinių produktų valorizacija**. Komisija įvertins, kaip geriausiai integruoti šiuos aspektus į ES žemės ūkio maisto produktų grandinės stebėjimo centro darbą, kad būtų užtikrintas rinkos skaidrumas visoje vertės grandinėje ir didinamas pasitikėjimas.

Tvarumas ir žiediškas yra tvirtas ekonominis argumentas ūkininkams. Žiedinė praktika ir bioekonomika didina savarankiškumą apsirūpinant pašarais ir maksimaliai padidina biomasės (įskaitant šalutinius gyvūninius produktus) valorizaciją, o tai savo ruožtu mažina atliekų kiekį ir užtikrina nuspėjamesnes pajamas ūkininkams. **Šalutiniai produktai, pavyzdžiui, vilna ar mėšlas, yra ne atliekos, o ištekliai**, turintis vertę ir naudojamas įvairiais tikslais žiedinėje bioekonomikoje, todėl teisės aktuose turėtų būti pripažintos jų savybės ir potencialas. Galutinės grandies subjektai (pvz., pieno ar mėsos gamintojai) vis dažniau išvelgia ekonominį argumentą siūlyti atlygį ūkininkams, kurie mažina ūkyje išmetamą teršalų kiekį, todėl tvari gyvulininkystės veikla tampa konkurencingesnė.

Konkurencingumą taip pat reikia didinti **geriau integruojant maisto grandinę ir rengiant mėsos kokybės standartus**. Reikėtų toliau skatinti pieninių galvijų integracijos potencialą. Geresnis tiekimo grandinių suderinimas galėtų pagerinti tiek ekonominį, tiek aplinkosauginį pieno ir jautienos sistemų veiksmingumą. Ne mažiau svarbios yra aukštos kokybės vertės grandinės kaimo vietovėse ir infrastruktūra. Gamintojų organizacijų ir kooperatyvų plėtros patirtis rodo, kaip į Bendro rinkų organizavimo (BRO) reglamentą ⁽²⁰⁾ įtrauktos priemonės padeda stiprinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje ir didinti jiems tenkančią sukurtos vertės dalį.

Teisingumas yra ne tik ES viduje, bet ir už jos ribų. Siekiant skatinti **abipusiškumą ir didesnę gamybos standartų suderinimą visame pasaulyje**, reikia tinkamos kontrolės, veiksmingų apsaugos priemonių ir nuolatinio aukštų standartų siekimo. Šioje srityje darbas tebevyksta ir tai yra aiškus prioritetas. Produktų, pagamintų taikant žemesnius standartus, importas ne tik yra nenaudingas ES gamintojams komerciniu požiūriu, bet ir pakeičia, o ne mažina pasaulinį išmetamųjų teršalų kiekį. Šiuo metu griežtinama ir buvo gerokai sugriežtinta į ES įvežamų maisto, gyvūninių ir augalinių produktų kontrolė ⁽²¹⁾. Apsaugos priemonės yra standartinė praktika pagal Sąjungos sudarytus susitarimus ir jomis Europos ūkininkai apsaugomi nuo bet kokio žalingo importo. Tai apima gerai suderintas kvotas su kiekiais, susietais su ES rinkos sąlygomis, ir savaime taikomas tam tikrų susitarimų, kuriais numatomas papildomas apsaugos lygis, apsaugos sąlygas. Griežtai laikomasi aukštų maisto saugos standartų, ypač susijusių su antimikrobiniais medžiagų ir hormonų naudojimu. **Gyvūnų gerovės taisyklės peržiūros siekiant užtikrinti geresnį importuojamų produktų standartų suderinimą.** Būsimu finansiniu laikotarpiu pasiūlymas sukurti vienybės saugos tinklą, kuriam būtų skirtas didelis biudžetas, padės Sąjungai geriau apsaugoti ūkininkus rinkos nepastovumo laikotarpiu. Be to, Komisija

(19) 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/633 dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj>.

(20) 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>.

(21) [Komisija paskelbė apie į ES importuojamų produktų kontrolės griežtinimą.](#)

vykdys specialią žemės ūkio maisto produktų diplomatiją, **stiprins savo aukšto lygio misijas ir skatinimo priemones, kad atvertų naujų rinkos galimybių Europos eksportui.**

Supaprastinimas yra svarbi konkurencingumo sudedamoji dalis. Pradėtas svarbus darbas, tačiau reikia dėti daugiau pastangų, kad žemės ūkio maisto produktų sektorius galėtų pasinaudoti inovacijoms ir konkurencingumui palankia teisine sistema, kartu laikydamasis maisto ir pašarų saugos standartų. Šiuo metu vykstančios diskusijos dėl maisto ir pašarų bendrojo rinkinio užtikrins labai reikalingą supaprastinimą. Reikia **ES higienos srities teisės aktus** padaryti lankstesnius ir geriau pasinaudoti juose įtvirtintomis lankstumo nuostatomis, kad būtų galima pritaikyti mažo pajėgumo skerdyklų struktūrą ir išplanavimą, laikantis maisto saugos ir gyvūnų gerovės standartų ir juos veiksmingai suderinant su veikimo sąlygomis. Siūlomu **pašarų priedų** srities reglamentavimo sistemos pakeitimu maisto ir pašarų bendrajame rinkinyje bus sudarytos palankios sąlygos kurti naujus novatoriškus pašarų priedus ir užtikrinti jų prieinamumą, kol vyksta darbas, susijęs su tolesnio supaprastinimo poreikiais, be kita ko, vykdant platesnio masto dialogus įgyvendinimo klausimais ir **dialogus maisto klausimais**. Be to, **reikia pakoreguoti šalutinių gyvūninių produktų taisykles**, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos žiedinei ekonomikai, nesumenkinant gyvūnų sveikatos, maisto ir pašarų saugos standartų.

3.3. Tvarus gyvulininkystės sektorius

Investavimas į tvarumą yra investicija į ilgalaikę ūkininkavimo ateitį. Aukštesni gyvūnų gerovės standartai gali padėti pasiekti geresnių ekonominių rezultatų, sumažinti ligų riziką ir užtikrinti platesnę visuomenės paramą su sąlyga, kad didesnė gerovė atneš išmatuojamos naudos sveikatai, padidins našumą ar padidins kainą – duos grynąjį poveikį, kuris skiriasi priklausomai nuo sektoriaus ir rinkos sąlygų. Efektyviai naudojant azotą maisto ir bioekonomikos sistemose⁽²²⁾, be kita ko, efektyviai naudojant trąšas, apsaugomas vanduo ir dirvožemis, o kartu mažinami žaliavų kaštai. Klimato kaitos poveikiui atspari infrastruktūra gali atlaikyti ekstremalių meteorologinių reiškinių poveikį ir užtikrinti ilgalaikę investicijų grąžą.

Sėkmė priklauso nuo ūkininkų pajėgumo investuoti. Todėl pertvarka, kuria siekiama spręsti tvarumo uždavinius, turi būti **teisinga ir subalansuota**. Didinant tvarumo užmojus kyla klausimų, **kaip kaštai paskirstomi po visą vertės grandinę**. Kai kuriais atvejais perėjimas prie tvarumo didinimo gali lemti didesnius ūkininkų gamybos kaštus, mažesnę derlių arba mažesnę gyvūnų laikymo tankį. Tam tikra žemės ūkio praktika, pvz., ekologinė, leidžia išlaikyti didelius užmojus aplinkosaugos ir gyvūnų gerovės srityse ir užtikrinti ūkininkų pelningumą. Kitų sistemų atveju, kai ūkininkai arba likusi tiekimo grandinės dalis negali pakelti visų šių kaštų, juos galiausiai atspindi didesnės maisto kainos, kurias moka vartotojai, gamintojų pajamoms neaugant, ir galbūt dėl to mažėja paklausa. Tai rodo, kad reikia kruopščiai suderintos pertvarkos, kuri užtikrintų didesnę tvarumą ūkininkams ir visuomenei, kartu valdant kompromisus ir išlaikant socialinį priimtinumą.

Sąjunga ir valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas ūkininkams pasirinkti priemones, kuriomis remiama pertvarka ir kurios geriausiai tinka jų atskiriems ūkiams ir praktikai, ir palengvinti sprendimų, kaip padidinti jų verslo tvarumą, priėmimą.

⁽²²⁾ Įgyvendinant [ES bioekonomikos strategiją](#) „Strateginė konkurencingos ir tvarios ES bioekonomikos programa. (COM)2025 960 final“ bus vertinama geriausia bioekonomikos praktika ir inovacijos, siekiant padidinti azoto naudojimo efektyvumą bioekonomikos sistemose ir vertės tinkluose.

Vertės grandinės tvarumo susitarimai, pagal kuriuos visi subjektai, įskaitant tarpininkavimo ir mažmeninės prekybos sektorius, prisiima dalį atsakomybės, yra perspektyvios priemonės teisingai pertvarkai remti. Pavyzdžiui, jos leidžia mažmeninės prekybos sektoriui atlyginti už aukštesnius standartus, kurių laikosi ūkininkai. Komisija, valstybės narės ir privatūs subjektai turėtų toliau skatinti tokios formos bendradarbiavimą.

Bet kokia ilgalaikė gyvulininkystės sektoriaus vizija turi prasidėti nuo jo įvairovės skatinimo. Turtingos ES įvairovės negalima išlaikyti taikant universalus sprendimo principą. Tam reikia specialių, konkrečioms vietovėms pritaikytų sprendimų, kurie atspindėtų vietos realijas ir būtų grindžiami regiono stiprybėmis.

Remiantis jau padaryta pažanga, kuri leidžia **Europos gyvulininkystės sektoriui likti vienu produktyviausių ir ekologiškai efektyviausių⁽²³⁾ pasaulyje**, naujo programavimo laikotarpio koncepcija suteikia progą šią įvairovę paversti apčiuopiamomis ilgalaikę kryptį suteikiančiomis intervencijomis.

Kalbant apie gyvulininkystę, **gyvūnų gerovė** kelia didžiausią piliečių susirūpinimą. Kaip nurodė Europos Parlamentas, „numatomas pasaulinis gyvūninių baltymų vartojimo padidėjimas suteikia galimybę ES tapti pasauline lydere klimatui ir gyvūnams nekenkiančio žemės ūkio srityje“. Siekiant spręsti piliečiams susirūpinimą keliančius klausimus, reikia užtikrinti galiojančių taisyklių vykdymą ir laipsniškai imtis tolesnių veiksmų, susijusių su Europos piliečių iniciatyva dėl gyvūnų laikymo narvuose uždraudimo („End the Cage Age“), daugiausia dėmesio skiriant sektoriams, kuriuose perėjimas prie tvartų be apribojimų sistemos yra įmanomas, pagrįstas įrodymais ir vyksta per pakankamus pereinamuosius laikotarpius ir su finansine parama, kad ūkininkai galėtų prisitaikyti. Atsižvelgiant į reikalingų investicijų mastą, pertvarkai reikės paramos, kuri apimtų kitą finansavimo laikotarpį ir vėlesnius laikotarpius.

Aukštais gerovės standartais didinamas išteklių naudojimo efektyvumas, pavyzdžiui, mažinant mirtingumo rodiklius, ilginant gyvūnų produktyvumą ir gerinant pašarų sąnaudas. Nors šiuo metu vištų dedeklių sektorius daugiausia priklauso nuo **vyrishkos lyties vienadienių viščiukų** žudymo, piliečių etinius reikalavimus galima patenkinti atsisakant šios praktikos ir taikant neišsiritusių viščiukų lyties nustatymo metodus, kurie jau yra prieinami. Juos taikant galima sustiprinti ES kiaušinių sektoriaus reputaciją, susijusią su aukščiausios kokybės etiškai pagamintomis prekėmis. Nors kai kuriose valstybėse narėse ši technologija yra prieinama ir naudojama, ji dar nėra visiškai prieinama ir įperkama mažosioms ir vidutinėms perykloms visoje ES. Tam reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų sumažintos išlaidos ir padidintas diegimas. Iki 2026 m. pabaigos Komisija ketina pasiūlyti **tikslinę vištų dedeklių ir broilerių gerovės taisyklių peržiūrą**, daugiausia dėmesio skiriant laipsniškam narvų atsisakymui, praktiniams gerovės ūkiuose rodikliams, sistemingo vyrishkos lyties viščiukų žudymo nutraukimui ir lygiaverčiams importo reikalavimams. Siekdama suteikti daugiau vertės perėjimui nuo vyrishkos lyties vienadienių viščiukų žudymo, Komisija išnagrinės galimybę atnaujinti kiaušinių ženklavimo taisykles, kad vartotojai, be kita ko, trečiosiose šalyse, būtų geriau informuojami apie ūkininkų atliktus patobulinimus. Ne vėliau kaip 2027 m. II ketv. panašus pasiūlymas bus skirtas **kiaulių gerovei**, įskaitant perėjimą nuo gardų prie aptvarų sistemų.

Pastaraisiais metais itin svarbios tapo diskusijos dėl gyvų gyvūnų, ypač nedelsiant skerstinų, eksporto į trečiąsias šalis. Dėl naujų protrūkių ir pasikartojančių gyvūnų ligų ES

⁽²³⁾ FAO, Žemės ūkio maisto produktų sistemų išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, pasaulinės, regioninės ir šalių tendencijos, 2000–2022 m.

valstybėse narėse dažnai atsiranda (kartais nepagrįstų) kliūčių prekybai. Be to, gaivalinės nelaimės ir kintanti saugumo padėtis aplink paskirties šalis kelia grėsmę tokios praktikos planavimui tiek keliuose, tiek jūroje. Tai taip pat gali kelti susirūpinimą dėl gyvūnų gerovės. Todėl Komisija glaudžiai bendraus su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, pilietine visuomene ir trečiosiomis šalimis, į kurias eksportuojama, ir priklausomai nuo pokalbių rezultatų svarstys tolesnius veiksmus ir galimas skerstinių gyvūnų eksporto iš ES į trečiąsias šalis alternatyvas, kartu išlaikydama Europos gyvulių augintojų padėtį rinkoje.

Šių aukštų standartų ES gamintojams turi būti laikomasi taikant abipusius reikalavimus importuojamiems produktams ir tinkamas vykdymo užtikrinimo priemonės. Trečiosiose šalyse gyvūnų gerovės praktika gali būti prastesnė, o ES piliečiai tikisi, kad visi ES rinkoje esantys produktai atitiks aukštus gerovės standartus. ES gyvūnų gerovės taisyklių ir ES prekybos susitarimų modernizavimas suteikia svarbią galimybę **importuojamiems produktams nustatyti lygiaverčius gyvūnų gerovės reikalavimus**, atitinkančius PPO standartus.

Nuolatinės pastangos mažinti gyvulininkystės sektoriuje išmetamų teršalų kieki tebėra vienas iš prioritetų. Nors ES gyvulininkystės sektoriuje žarnyno išskiriamo metano kiekis pasauliniu mastu yra maža dalis, jis yra didžiausias ES žemės ūkio sektoriuje išmetamo metano šaltinis⁽²⁴⁾. Šių išmetamųjų teršalų problemai spręsti reikia mokslu ir sistemomis pagrįsto požiūrio, grindžiamo esama gerąja patirtimi ir toliau remiamo inovacijomis ir technologijomis. Skirtinga gyvulininkystės produkcija turi skirtingą išorinį poveikį klimatui ir galimybes jį sumažinti, ir į tai taip pat reikia atsižvelgti.

Visų pirma, **tam, kad metano kiekio mažinimo politika būtų veiksminga, reikia tikslaus matavimo**. Tam tikros esamos gyvulininkystės sektoriuje išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikos nevisiškai atspindi faktinius išmetamo teršalų kiekio skirtumus pagal įvairias gamybos sistemas, veisles ir šėrimo režimus. Taikant IPCC metodikos 1 ir 2 pakopos metodus gali būti nepakankamai atspindėta ūkiuose atliktų patobulinimų ir genetinės įvairovės vertė. Kartu tęsiasi diskusijos dėl poreikio atsižvelgti į išmetamo metano, kuris yra trumpalaikio anglies ciklo dalis, biogeninį pobūdį. Reikia patobulinti metodus, kad jie geriau atspindėtų realią valdymo praktiką ir užtikrintų tikslesnę ir teisingesnę gyvulių poveikio klimatui rezultatų vertinimą. Todėl Komisija dirbs, kad būtų parengta **suderinta gyvulininkystės sektoriuje ūkių lygmeniu išmetamo ŠESD kiekio metodika ir skatins taikyti stebėsenos priemones**, kurios geriau atspindėtų ūkių lygmeniu įgyvendinamas priemones ir būtų geriau pritaikytos prie ES gyvulininkystės sektoriaus poreikių. Ji remsis tam tikrų valstybių narių pradėtu darbu⁽²⁵⁾, kuriuo siekiama plėtoti 3 pakopos išmetamųjų teršalų kiekio apskaitą, kuri leidžia tiksliau ir labiau diferencijuotai apskaityti išmetamųjų teršalų kieki. Šis darbas bus susijęs su tolesniu gamybos metodų plėtojimu pagal prekybos standartus ir ES pažangumo metodą (žr. šio komunikato 3.5 punktą). Rezultatai taip pat turėtų padėti pagerinti valstybių narių nacionalinės ŠESD apskaitos tikslumą. ES yra pasirengusi kalbėtis apie matavimo ir klimato kaitos švelninimo praktiką su pasauliniais partneriais, kaip dera būnant pasaulinei lyderei metano kiekio mažinimo srityje pagal Pasaulinį įsipareigojimą dėl metano ir susijusias iniciatyvas. Glaudžiai bendradarbiaudama su ūkininkų atstovais ir maisto vertės grandinės suinteresuotaisiais subjektais, Komisija rengia ūkininkams skirtą **savanorišką**

⁽²⁴⁾ BOSCO, S., CHEN, M., BIELZA, M., MONTERO CASTAÑO, A., SCHIEVANO, A. et al., *Livestock Feeding and Sustainability: Mapping Environmental, Climate and Productivity Outcomes* (liet. Gyvulių šėrimas ir tvarumas: aplinkos, klimato ir produktyvumo rezultatų analizė), Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/3398918> (internetu), JRC143817.

⁽²⁵⁾ Airijos galvijų veislininkystės federacija (ICBF): <https://www.icbf.com/methane/>.

ūkių tvarumo kelrodį. Ši moksliskai pagrįsta sistema sudarys sąlygas praktiškai ir palyginamai įvertinti įvairių ūkininkavimo sistemų pagrindinius tvarumo aspektus. Kelrodis taip pat gali būti naudojamas kaip valdymo priemonė, padedanti priimti sprendimus, stebėti pažangą ir ilgainiui skaidriai pranešti apie veiklos rezultatus, taip pat dalyvauti priemonių sistemose arba sutartyse, pagal kurias atlyginama už patikrintą išmetamųjų teršalų kiekio mažinimą, didesnę gyvūnų gerovę ir ekosisteminių paslaugų teikimą. Tai leis įvertinti **veiklos rezultatus remiantis vietoje pasiektais rezultatais**, palaipsniui atsisakant reikalavimais pagrįsto požiūrio. Be to, remdamasi bandomąja sertifikavimo metodika, Komisija vertina, ar į Anglijos dioksido absorbuojimo ir dirvožemio anglies kiekį didinančio ūkininkavimo reglamento taikymo sritį įtraukti gyvulininkystės sektoriuje išmetamo teršalų kiekio mažinimą.

Ji taip pat turi atsižvelgti į tai, kad maisto gamyba yra neatsiejamai susijusi su natūraliais biologiniais procesais, kurių metu, nepaisant aukštų ES standartų laikymosi, **neišvengiamai susidaro išmetamieji endogeniniai teršalai**, vadinasi reikia tam tikrų kompromisų, kurių visiškai išvengti neįmanoma. Paklausa yra svarbi pertvarkos varomoji jėga, kaip paaiškinta Baltųjų plane, ir svarbu pripažinti, kad dėl sumažėjusios ES gamybos gali padidėti importas ir išmetamųjų teršalų kiekis ne ES regionuose.

Tolesnė pažanga mažinant išmetamą ŠESD kiekį turi būti grindžiama veiksmingų politikos priemonių ir paskatų deriniu, genetinių patobulinimų potencialu, inovacijomis ir technologijomis, įskaitant šėrimo strategijas. Komisija teiks **rekomendacijas valstybės narėms** būsimos BŽŪP kontekste ir parengs joms **veiksmingiausios praktikos sąvadą**. Valstybių narių rengiamos strategijos gali būti grindžiamos jų konkrečia padėtimi, kaip numatyta 2020 m. ES metano strategijoje; jose gali būti atsižvelgiama į investicijas į efektyvumą, kuriomis mažinamas išmetamųjų teršalų kiekis, pavyzdžiui, į mažiau metano išskiriančias veisles, tikslųjį šėrimą ir pašarų mėsos tvarkymą, pvz., biodujų ir patobulintas apdorojimo technologijas, taip pat į išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo sprendimus vidaus ūkininkavimo sistemose. Be to, didelį klimato kaitos švelninimo potencialą turi technologiniai sprendimai: dėl jo iki 2040 m. išmetamas ŠESD kiekis galėtų sumažėti bent 16 proc.⁽²⁶⁾ Todėl derinant plataus užmojo BŽŪP priemones ir paskatas kartu su technologijomis ir inovacijomis būtų galima labai sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir prisidėti prie 2040 m. klimato srities tikslo įgyvendinimo.

Valstybės narės turi galimybę įtraukti **investicijas į biodujas ir biometaną** į savo būsimus NRPP ir (arba) jas remti kitomis nacionalinėmis programomis. Valstybės pagalbos sistemoje taip pat siūlomos įvairios tokios paramos galimybės. Biodujų įrenginyje mėšlas ir žemės ūkio liekanos paverčiami atsinaujinančiąja energija, degazuotuoju substratu tręšimui ir kai kuriais atvejais degazuotuoju substratu, iš kurio pašalintas vanduo, gyvulių kraikui. Pagaminta energija gali būti naudojama ūkyje ar net parduodama rinkoje, konkrečiai, per ES biometano mechanizmą, taip sukuriant papildomų pajamų, didinant žemės ūkio valdų atsparumą ir verslo gyvybingumą, kartu mažinant priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro ir sintetinių trąšų.

Gamtos išteklių apsauga nuo taršos ir geros dirvožemio būklės užtikrinimas yra esminiai ilgalaikės gyvulininkystės ateities strategijos požymiai. Turint omenyje didelę gyvulininkystės įvairovę, tam tikra jos praktika daro didelę įtaką aplinkai, susijusiai su neigiamu išoriniu poveikiu (pvz., maisto medžiagų praradimu, į orą išmetamais teršalais ir kt.), ypač vietovėse, kuriose auginama daug gyvulių, o kita praktika, pvz., ganymas ir

⁽²⁶⁾ Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD įvertis, pagrįstas savais skaičiavimais ir scenarijais, aprašytas [2022 m. žemės ūkio perspektyvų ataskaitoje](#).

ekologinis ūkininkavimas, teigiamai prisideda prie gamtos valdymo ir išsaugojimo. Todėl aplinkos problemos turi būti sprendžiamos specialiai pritaikytu būdu ir bendradarbiaujant su ūkininkais.

Būsima BŽŪP suteikia galimybę daryti pažangą siekiant didesnio aplinkosauginio veiksmingumo.

Valstybės narės turėtų skatinti bendradarbiavimą visoje vertės grandinėje ir galėtų teikti paramą, visų pirma vietovėse, kuriose yra didelis gyvulių tankumas, kad pagerintų mėšlo ir maisto medžiagų valdymą ir sumažintų spaudimą gamtos ištekliais, be kita ko, naudodamasi naujomis intervencinėmis priemonėmis, kurias Komisija pasiūlė savo pasiūlyme dėl BŽŪP. Valstybės narės turi priemonių teikti didesnę paramą ganymu grindžiamoms sistemoms pagal jų poreikius. Jos taip pat raginamos plačiau naudoti antsėlius, įvairią sėjomainą ir alternatyvius pašarų šaltinius, teikti paramą mėšlo saugojimo pajėgumams didinti ir supaprastinti investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, maisto medžiagų perdirbimo infrastruktūrą ir tikslų ūkininkavimą procedūras. Siekiant šių tikslų svarbu toliau remti ekologinį ūkininkavimą.

Komisija, padedama Gyvulininkystės darbo grupės, skatins dalytis žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais, siekiant iki 2027 m. sukurti **gyvulininkystės platformą, turinčią išsamų patikrintų klimato, aplinkos ir gyvūnų gerovės sprendimų katalogą**. Šiame kataloge bus nustatytos veiksmingos klimato kaitos švelninimo priemonės, pademonstruoti sėkmingi ūkiuose taikomi metodai ir pateiktos gairės dėl BŽŪP priemonių ir paramos mechanizmų, kuriais galima naudotis siekiant palengvinti jų taikymą.

ES ūkininkai jau laikosi aukštų aplinkos apsaugos standartų, nustatytų įvairiuose teisės aktuose, o kai kurie iš jų daro didelį poveikį ūkininkų veiklai. **Atsižvelgdama į platesnio masto supaprastinimo pastangas, Komisija vertina kai kurias iš šių taisyklių ir atlieka jų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.**

Netrukus bus paskelbtas **Nitratų direktyvos** ⁽²⁷⁾ vertinimas. Atsižvelgdama į ataskaitą, Komisija toliau dirbs su valstybėmis narėmis, kad nustatytų geriausią praktiką ir supaprastinimo galimybes, kaip pagerinti maisto medžiagų valdymą ūkių lygmeniu, kalendorinį ūkininkavimą, apskaitos tvarkymą ir tręšimą mažuose ūkiuose. Ji sieks optimizuoti taisyklių įgyvendinimą, atsižvelgti į technologinius sunkumus ir klimato kaitą, kartu kuo labiau sumažindama nereikalingą našta ir užtikrinti, kad, siekiant ES vandens kokybės standartų, priemonės būtų proporcingos ir veiksmingos. Komisija patars valstybėms narėms dėl galimybių **supaprastinti direktyvos įgyvendinimą, pavyzdžiui, tam tikros tvarios gyvulininkystės praktikos atveju, ir taip pat dėl vertinimo ataskaitos kalbės su Nitratų komitetu.**

Komisija taip pat atlieka Paukščių ir Buveinių direktyvų taisyklių testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, aptarsimą ataskaitoje, kuri turi būti pateikta 2026 m. pabaigoje, ir suteiksiantį galimybę pagrįsti būsimus sprendimus. Pasiūlymas dėl **leidimų išdavimo procedūrų paspartinimo ir pasiūlymas dėl reglamento dėl poveikio aplinkai vertinimų paspartinimo** (2025/0391 (COD)) jau iš dalies patenkina kai kuriuos senus reikalavimus paspartinti leidimų išdavimo procesą ir padaryti jį labiau nuspėjamą. Tikslingas leidimų išdavimo procedūrų palengvinimas taip pat svarbus atliekant teisės aktų peržiūrą, kuria siekiama laipsniškai atsisakyti narvų vištų dedeklių ir kiaulių sektoriuose,

⁽²⁷⁾ 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių. OL L 375, 1991 12 31, p. 1–8 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT). ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>.

ir yra pagrįstas atsižvelgiant į tai, kad gyvūnų, laikomų pritaikytuose tvartuose, skaičius išliktų pastovus. **Galimybė geriau suderinti aplinkosaugos tikslus ir žemės ūkio gyvybingumą priklauso ir nuo inovacijų.** 2016–2019 m. ES gyvulininkystės sektoriuje per metus susidarė daugiau kaip 1,4 mlrd. tonų mėšlo. Nors mėšlas yra susijęs su tarša azotu tam tikruose regionuose, naudojant inovacijas jis taip pat gali suteikti galimybių. Komisija nagrinėja galimybę išplėsti RENURE akto taikymą, kad jis aprėptų tam tikrų tipų iš mėšlo gaminamus skystuosius degazuotuosius substratus, taikant tinkamas aplinkos apsaugos priemones, ir 2026 m. III ketv. pateiks pirmąjį preliminarų vertinimą. Be to, degazuotojo substrato iš biologinių atliekų naudojimas trąšoms arba kitų biologinių trąšų gamybai gali apriboti gyvulių neigiamą išorinį poveikį, sudaryti sąlygas geriau paskirstyti daug anglies turinčias biožaliavines trąšas, sumažinti priklausomybę nuo sintetinių trąšų ir sustiprinti ES pašarų ir maisto gamybos savarankiškumą, kartu prisidedant prie vidaus energijos gamybos (biometano). Komisija sieks **palengvinti šalutinių gyvūninių produktų naudojimą** nekeliant pavojaus maisto ir pašarų saugai ir **peržiūrės galimas reguliavimo kliūtis.**

Būtina geriau subalansuoti teritorijas ir sudaryti sąlygas maisto medžiagų perkėlimui iš regionų, kuriuose jų yra per daug, į regionus, kuriuose jų trūksta, kad būtų optimizuotas naudojimas ir sumažintas neigiamas poveikis vietos aplinkai. Tuo remdamasi Komisija, padedama **gyvulininkystės darbo grupės, parengs specialias veiksmų gaires**, kuriomis bus remiamas praktinis įgyvendinimas, stiprinama logistika, mažinamas spaudimas, darniai ir geriau įgyvendinama reglamentavimo sistema ir užtikrinamas reglamentavimo nuoseklumas, taip pat sudaromos sąlygos veiksmingesnei ir tvaresnei maisto medžiagų apykaitai visoje ES.

3.4. Europos teritorinę įvairovę atitinkantis gyvulininkystės sektorius

Dėl Europos teritorinės įvairovės reikia įvairių gyvulininkystės produktų gamybos sistemų, pritaikytų prie unikalių įvairių Europos regionų ypatumų.

Gyvulininkystė atlieka labai svarbų vaidmenį palaikant kaimo ekonomiką ir remiant užimtumą daugelyje regionų. Tam tikruose regionuose dažnai tai yra vienintelė ekonominė galimybė. Šis sektorius ypač svarbus mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, pavyzdžiui, kalnuotuose regionuose, šiaurinėse vietovėse, pievose ir kitose tarpinėse bei ribinėse teritorijose, kuriose auginti kultūrinius augalus gali būti sunku arba mažiau pelninga. Ganomi gyvuliai padeda išsaugoti tradicinį kraštovaizdį, užkirsti kelią augmenijos išvešėjimui, sumažinti miškų gaisrų riziką ir prisideda prie biologinės įvairovės išsaugojimo, nes išlaikoma buveinių įvairovė⁽²⁸⁾. Ji padeda išlaikyti gyventojus kaimo vietovėse ir mažina žemės apleidimo riziką, o tai gali lemti aplinkos būklės blogėjimą ir tradicinių kraštovaizdžių praradimą. Novatoriški verslo modeliai gali padėti veiksmingai spręsti dabartines problemas atkuriant gyvulininkystės svarbą šiose teritorijose.

Gyvulininkystės mažėjimas yra glaudžiai susijęs su žemės apleidimu daugelyje Europos regionų. JRC vertinimu⁽²⁹⁾, iki 2030 m. apie 11 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės gali būti apleista, o beveik ketvirtadalis (1,38 mln. ha) visos žemės ūkio paskirties žemės Europos Sąjungoje greičiausiai bus apleista kalnuotose vietovėse. Tai taip pat turės didelį demografinį poveikį. Šie iššūkiai turėtų būti pasitinkami nuosekliai ir integruotai, be kita

⁽²⁸⁾ [Extensive livestock systems and nature in Europe | Publications | European Environment Agency \(EEA\)](#), 07/2026. EAA informaciniame pranešime teigiama, kad trečdalis I priede nurodytų buveinių pagal Buveinių direktyvą priklauso nuo ekstensyvaus ganymo.

⁽²⁹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC113718>.

ko, vykdant būsimą demografijos politiką. Tačiau kaimo vietovės turi neįtikėtiną potencialą **tapti Europos atsparumo, tvaraus augimo ir pasirengimo kalve**. Ekonomiškai patrauklių ir tinkamų gyventi kaimo vietovių kūrimas padės išlaikyti ir pritraukti žmones ir taip prisidės prie ilgalaikio šių regionų gyvybingumo.

Galimybė kaimo pažeidžiamumą paversti materialiu ilgalaikiu turtu yra kaip niekad didelė. ES imasi labiau koordinuoto ir integruoto planavimo, kad paremtų tvarų ekonomikos augimą, naudodama NRP kaip integruoto planavimo priemonę.

Siekdama spręsti šią problemą, Komisija dirbs su valstybėmis narėmis, kad parengtų planą, kaip patenkinti konkrečius **regionų ir kaimo vietovių, kuriems gresia apleidimas**, poreikius, atsižvelgdama į specifinę ES rytinių regionų, besiribojančių su Rusija, Baltarusija ir Ukraina, padėtį. Tikslas – **sugrąžinti tvarią gyvulininkystę** ten, kur yra jos natūrali vieta ir yra pageidautina dėl jos aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės naudos, kartu užtikrinant konkurencingesnių regionų ir bendruomenių veiklos rezultatus. Toks žingsnis galėtų būti paskatintas pritraukiant visus subjektus, kurių reikia, kad veiksminga **vertės grandinė įsitvirtintų kaimo bendruomenėse** – nuo ūkininkų iki vartotojų per skerdyklas, smulkiųjų perdirbėjų ir vietos rinkų.

Būsimas **Europos rinkos žemės stebėjimo centras**⁽³⁰⁾ prisidės prie šio proceso dalydamasis informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, kaip spręsti žemės apleidimo problemą, ir tobulindamas žemės naudojimo keitimo ir tvaraus žemės valdymo analizę.

Pagal būsimą BŽŪP, valstybės narės turi daug priemonių, kuriomis gali tikslingai teikti paramą pažeidžiamiems gyvulininkystės plotams. Tikslinės susietosios pajamos ir parama vietovėms, kuriose esama gamtinių kliūčių, turėtų būti sutelktos į sektorius ir vietas, kuriuose jų labiausiai reikia. Vienas iš pagrindinių uždavinių bus **pritraukti naujos kartos ūkininkų** į vietas, kuriose dėl gyvulininkystės atsirado socialinis atotrūkis, o šiais tikslais bus pasitelkiama veiklos pradžios pagalba, socialinės inovacijos, verslininkystė ir investicijos, galimybės naudotis žeme politika, pajamų rėmimas ir paskatos. Tačiau šis uždavinys viršija tai, ką galima pasiekti vien BŽŪP. Siekiant plėtoti vietos lygmeniu integruotas gyvulininkystės vertės grandines, reikia koordinuotų investicijų į infrastruktūrą, perdirbimo įrenginius, skaitmenizaciją ir rinkos struktūras, kurios būtų remiamos pagal socialinę ir darbo politiką ir, kai aktualu, teikiant praktinę paramą, kurios paskirtis – padėti ūkininkams spręsti klausimus, susijusius su neigiamu poveikiu laukinei gamtai.

Vienas iš pavyzdžių, kaip būtų galima atgaivinti vietos ekonomiką ir kartu pagerinti gyvūnų gerovę, yra investicijos į mažo pajėgumo mobiliąsias skerdyklas atokiose vietovėse. Komisija, padedama gyvulininkystės darbo grupės, skirs specifinius išteklius **skerdyklų veiksmų planui parengti, išnagrinėdama, kaip skatinti skerdyklų veiklą kaimo vietovėse, nesvarbu, ar jos stacionarios, ar mobilios**, remiantis jau finansuojamais projektais ⁽³¹⁾ ir atsižvelgiant į gyvūnų gerovės aspektus.

⁽³⁰⁾ Kartų kaitos žemės ūkyje strategija. (COM)2025 872 *final*.

⁽³¹⁾ EŽŪFKP lėšomis finansuojamų projektų, skirtų inovacijoms ir gyvūnų gerovei didinti Vokietijoje, pavyzdžiai: „TadeLoS“ – Galvijų skerdimas ūkyje nedarant neigiamo poveikio [|ES BŽŪP tinklas](#) ir [Visiškai mobili skerdykla Tiuringijoje |ES BŽŪP tinklas](#). Taip pat žr. programos „Horizontas 2020“ finansuojamo projekto pavyzdį, skirtą mobiliosios skerdyklos įrengimui Prancūzijoje: [Praktinis pavyzdys: Mobilioji skerdykla |ES BŽŪP tinklas](#).

Pavyzdys. Lankstus vietos perdirbimo tinklas su mažo pajėgumo mobiliosiomis skerdyklomis (kaimo vertės grandinės atsparumo modelis). Retai apgyvendintuose ar kalnuotuose regionuose valstybės narės remia mišrią perdirbimo sistemą, kuri grindžiama nedidelės nuolatinės infrastruktūros ir mobiliųjų skerdyklų veikimu.

- Įsteigiamas regioninis gyvulininkystės kooperatyvas, sutelkiantis ūkininkų išteklius logistikai ir tvarkaraščių sudarymui valdyti.
- Valstybė narė bendrai finansuoja mobiliąsias skerdyklas, kurios keliauja iš vieno ūkio į kitą arba iš vieno paskirto surinkimo punkto į kitą, kartu išlaikant gyvūnų sveikatos ir maisto saugos standartus.
- ES ir nacionaliniu lygmenimis supaprastinami ir optimizuojami teisės aktai, be kita ko, registracijos ir pripažinimo srityje.
- Papildomai kaimeliuose įrengiama nedidelė pjaustymo ir pakavimo infrastruktūra ir šaldymo sandėliai, modernizuojami naudojantis ES parama.
- Sistema yra integruota į kokybės sertifikavimo sistemą, atspindinčią ES pažangumą produkto tapatybės stiprinimo ir vertės didinimo srityje.
- Siekiant optimizuoti maršrutus, užtikrinti gyvūnų gerovės reikalavimų laikymąsi ir sutrumpinti laukimo laiką, diegiamos skaitmeninės priemonės (užsakymų platformos, atsekamumo sistemos). Kadangi daugiau gyvūnų skerdoma vietoje, gyvūnų gerovė didėja dėl mažesnio gyvūnų vežimo dideliais atstumais.

Moderni skaitmeninė infrastruktūra yra labai svarbi kaimo vietovių patrauklumui ir gyvulininkystės indėliui į kaimo pragyvenimo šaltinius didinti. Valstybės narės turėtų paspartinti investicijas į spartųjį plačiajuostį ryšį, 5G, palydovinį ir nuo tinklų nepriklausantį ryšį, kad būtų sudarytos sąlygos diegti išmaniojo ūkininkavimo technologijas, nuotolinio gyvulininkystės valdymo sistemas ir naudotis internetinėmis paslaugomis.

Taip pat labai svarbus socialinis atsparumas. ES gyvulių augintojų gerovei ir psichikos sveikatai poveikį daro ne tik finansiniai sunkumai, bet ir sudėtingos darbo sąlygos, ilgos valandos ir socialinė izoliacija, ypač atokesnėse kaimo vietovėse. Todėl svarbu turėti galimybę naudotis pavadavimo ir pagalbos paslaugomis, nes tai leidžia ūkininkams išeiti atostogų ligos ar šeiminių pareigų atveju ir sumažinti stresą bei perdegimą. Taip pat reikėtų tinkamai atsižvelgti į su lytimi susijusius poreikius ir skirtumus. Įgūdžių ugdymas yra dar vienas svarbus socialinis veiksnys, nes ūkininkai vis dažniau mokomi gyvūnų gerovės, aplinkosaugos praktikos, skaitmeninių priemonių ir verslo valdymo, kad išliktų atsparūs ir prisitaikytų prie kintančių politikos ir rinkos poreikių. Šiuo atžvilgiu labai svarbus konsultavimo paslaugų ir kaimo plėtros politikos vaidmuo.

Regioniniais pašarų ištekliais didinamas atsparumas, tvarumas ir strateginis savarankiškumas, o kartu mažinama priklausomybė nuo importo. Šios sistemos padeda integruoti pievas, gretutinius produktus ir ES auginamus baltyminius augalus – taip mažinamas išmetamųjų teršalų kiekis, remiama kaimo ekonomika ir užtikrinamas tų sistemų derėjimas su žiedinės bioekonomikos tikslais. Tai pagrindiniai Komisijos ES baltymų sistemos atsparumo, strateginio savarankiškumo ir tvarumo plano veiksniai.

3.5. Pažangumas gyvulininkystės produkcijos srityje

Kokybė yra vienas iš Europos strateginių turtų. Augant visuomenės lūkesčiams, pasaulinei konkurencijai ir teritoriniam pažeidžiamumui, Europos Sąjunga turi išlaikyti ir plėtoti savo užmojus, susijusius su pažangumu gyvulininkystės produkcijos srityje.

ES gyvulininkystės sektoriaus ateitis priklausys ne tik nuo jo gebėjimo išlikti konkurencingam ir atspariam, bet ir nuo jo gebėjimo **užtikrinti, kad Europos gamybos modelis būtų matomas, patikimas ir ekonomiškai naudingas**. Jis atspindi gyvulininkystės modelį, kuris grindžiamas ne mažiausiomis sąnaudomis, o vertės kūrimu taikant gerąją praktiką, kokybę, tvarumą, etiką ir atsakomybę.

Pažangumas turi būti suprantamas plačiai, neapsiribojant nišiniais ar aukščiausios kokybės produktais. Jis turėtų palaipsniui apibūdinti visas gyvulininkystės vertės grandines ir visus gamybos modelius. Kiekvienas gyvulininkystės ūkis turėtų turėti galimybę pasiekti geriausių rezultatų, nuolat tobulėti ir pasiekti, kad šias pastangas pripažintų ir už jas atlygintų rinka ir viešoji politika.

Komisija ketina **kartu su gyvulininkystės darbo grupe parengti plataus užmojo planą pažangumui gyvulininkystės produkcijos srityje didinti**. Toks planas turėtų padėti Sąjungai aiškiau apibūdinti Europos gyvulininkystės produkcijos išskirtinumą tiek vidaus rinkoje, ties pasaulinėje konkurencijos kontekste.

Pirmasis prioritetas – gerinti pažangumo pripažinimą rinkoje ir valorizaciją. Ūkininkai gali išlaikyti plataus užmojo standartus tik tuo atveju, jei už juos yra ekonomiškai atlyginama. Labai svarbu užtikrinti didesnę skaidrumą visoje maisto grandinėje, įskaitant aiškesnę informaciją ir ženklumą. Komisija padės vartotojams priimti informaciją pagrįstus sprendimus ir pripažinti ES gyvulininkystės produktų vertę.

Vienas pagrindinių elementų – **aiškesnis ES kilmės nustatymas**. Komisija ketina palaipsniui stiprinti ES kilmės vaidmenį prekybos gyvuliais srityje, pasitelkdama prekybos standartus ir apsvarstydama išplėstą teisinį bendro žemės ūkio rinkų organizavimo pagrindą. Pirmiausia **bus remiamasi paukštienos taisyklėmis**, siekiant pagerinti komunikaciją kilmės klausimais ir atsižvelgti į patirtį, įgytą kituose sektoriuose.

Komisija vykdys darbą, susijusį su aukštesnių ES gyvulininkystės produkcijos standartų ir specifinių savybių valorizacija, o tuo tikslu pasitelks pagal bendro žemės ūkio rinkų organizavimo teisės aktus taikomus neprivalomus nustatytuosius apibūdinimus. Tai suteiktų galimybę savanoriškai naudoti aiškiai identifikuojamą **terminą „europinis pažangumas“**, kuris būtų grindžiamas reguliavimo specifikacijomis ir padėtų patikimai ir suderintai informuoti apie apibrėžtas charakteristikas. Komisija įvertins tokius kriterijus: mažo anglies dioksido pėdsako gamyba, aplinką tausojanti praktika, vietos pašarų naudojimas, auginimas ir skerdimas ir aukšti gyvūnų gerovės standartai. Šiais neprivalomais nustatytaisiais apibūdinimais galėtų būti naudojamos tais atvejais, kai reikia įrodyti atitiktį tvarumo reikalavimams – nacionalinių ar Europos fondų keliamai sąlygai investicijoms gauti, o ūkininkams, pageidaujantiems pasinaudoti finansavimo galimybėmis, nereikėtų pakartotinai teikti tų pačių įrodymų (pagal vienkartinio duomenų pateikimo principą).

Komisija taip pat apsvarstys, kaip esamomis priemonėmis būtų galima geriau remti gyvulininkystės produkcijos kokybę, **įskaitant mėsos kokybę**, valorizaciją. Dabartinė Sąjungos skerdenų klasifikavimo sistema daugiausia grindžiama kiekybiniais kriterijais. Nors ja užtikrinama bendra rinkos kalba ir kainų skaidrumas, ji neatspindi visų vartotojams ir rinkos valorizacijai svarbių kokybės požymių. Komisija įvertins, ar savanoriškai ją būtų galima toliau plėtoti siekiant įtraukti tam tikras kokybines savybes, pavyzdžiui, organoleptines arba gamybos metodo savybes, ir ar jas būtų galima pagrįsti neprivalomais nustatytaisiais apibūdinimais, kurie padėtų pagerinti diferencijavimą, vertės kūrimą ir kokybės pripažinimą.

Antrasis Komisijos prioritetas – užtikrinti didesnę teritoriniu požiūriu integruotą gyvulininkystės sistemų matomumą. Ji naudosis **ES skatinimo politika**, kad vidaus ir išorės rinkose pabrėžtų kokybę, tvarumą, aukštus gerovės standartus, visų pirma ūkininkavimo naudojant benarves sistemas ir kiaušinių gamybą nenaikinant vyriškos lyties viščiukų, taip pat ES gyvulininkystės produktų susiejimą su teritorija. Didesnė parama bus skiriama sistemoms, glaudžiai susijusioms su kaimo vietovėmis, gerinant informavimą apie pridėtinę vertę ir stiprinant priemonių nustatymą, kai tai pagrįsta.

Siekiant kuo didesnės rinkos gražos, suinteresuotieji subjektai ir valstybės narės raginami bendradarbiauti visų pirma **teritorinių produktų prekių ženklų**, kuriais gyvulininkystės produktai susiejami su jų konkrečių regionų ar veislių istorine tapatybe ir gamtinėmis savybėmis, kaimo turizmo ir įvairinimo iniciatyvų, taip pat kolektyvinio kraštovaizdžio valdymo siekiant apsaugoti biologinę įvairovę ir tvarkyti kraštovaizdžius gyvulinės kilmės ekosistemose, srityse.

Siekiant remti šias pastangas platesniu mastu, pagal **ES žemės ūkio skatinimo politiką bus numatyta speciali skatinimo linija**, orientuota į su teritorija susietas gyvulininkystės sistemas, taip paspartinant jų skverbimąsi į rinką.

Trečiasis prioritetas grindžiamas esama ES kokybės politika, visų pirma geografinėmis nuorodomis (GN) ir ekologine gamyba. Komisija toliau remis jų, kaip pagrindinių priemonių, diegimą, skatinimą ir apsaugą. Siekdama sustiprinti šias sistemas, Komisija peržiūrės ekologinės gamybos ir GN veiksmų planus.

4. IŠVADOS

Augant įtampai pasaulio ekonomikoje Sąjungos atsakas yra užtikrinti, kad atsparumo, konkurencingumo, tvarumo, teritoriškumo ir pažangumo tikslai vienas kitą stiprintų laikantis europietiško gyvulininkystės tradicijų.

ES gyvulininkystės strategijoje pateikiama darni gyvulininkystės sektoriaus ateities vizija. Komisija skatina pozityvų, subalansuotą požiūrį į gyvulininkystę, pripažindama tiek jos iššūkius, įskaitant aplinkosauginį pėdsaką ir poveikį klimatui, tiek sektoriaus indėlį į maisto tiekimą, užimtumą, teritorinę sanglaudą, biologinę įvairovę ir kultūrinę vertę.

Atsparumas bus didinamas koordinuojant pastangas kovoti su klimato kaita, stiprinti biologinį saugumą ir didinti rinkos ir tiekimo grandinės tvirtumą.

Konkurencingumas bus didinamas sprendžiant finansavimo trūkumo ir gyvulininkystės nuosmukio tam tikruose regionuose problemą, skatinant inovacijas, skaitmenizaciją ir užtikrinant sąžiningą prekybą.

Tvarumas bus pasiektas mažinant aplinkosauginį pėdsaką, remiant biologinę įvairovę ir skatinant žiedines ir į gyvūnų gerovę orientuotas ūkininkavimo sistemas, kuriomis palaikomas kaimo gyvybingumas.

Teritoriškumas reiškia Europos kraštovaizdžio įvairovės ir vietos sąlygų pripažinimą suteikiant galių naujoms ūkininkų kartoms ir stiprinant regionų ekonomiką.

Visos šios koordinuotos Komisijos, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų pastangos padės sukurti tvirtą **pažangumo** sistemą, prisidėsiančią prie gyvulininkystės sektoriaus klestėjimo pasaulinės konkurencijos sąlygomis.

Komisija, padedama gyvulininkystės darbo grupės, stebės pažangą ir apie ją praneš. Aktyviai dalyvaudamas šiose strateginėse iniciatyvose sektorius gali tikėtis tvarios, teisingos ir klestinčios ateities.